

Etelä-Pohjanmaan
elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
PL 156
60101 SEINÄJOKI

Viite

Lausuntopyyntö 5.12.2023

Luonnonsuojelulain 35 §:n 2 mom. mukainen lausunto Natura-arvioinnista, Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimapuisto, Seinäjoki ja Kuortane

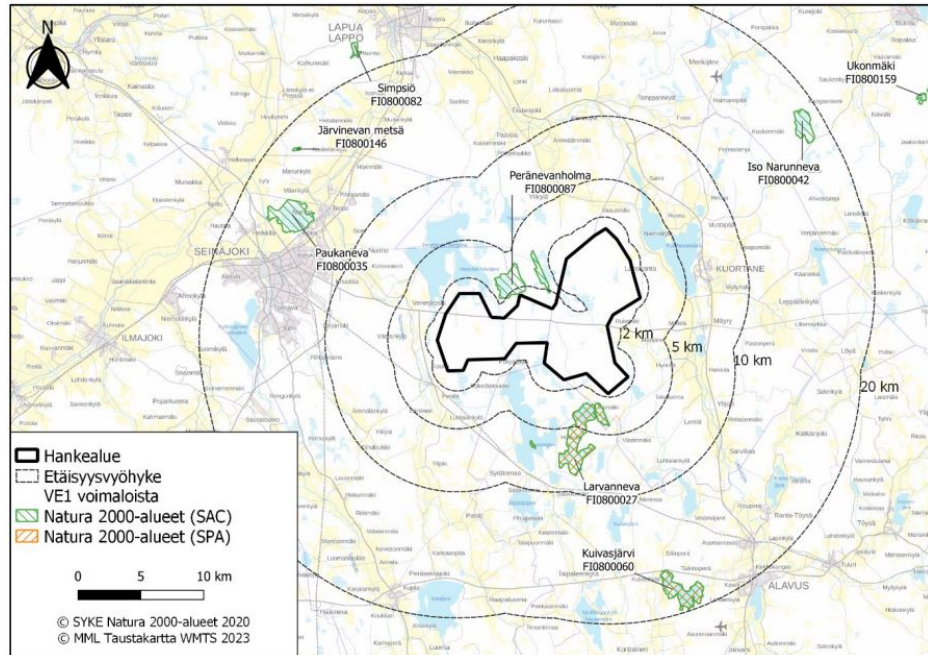
Ilmatar Kuortane Oy ja Ilmatar Seinäjoki Oy suunnittelevat tuulivoimapuistoa, joka sijoittuu Kuortaneen kuntaan Napalankallioiden ja Hietaharjunkankaan alueille sekä Seinäjoen kaupunkiin Palopättäränmäen alueelle. Hankealue sijoittuu tarkemmin Kuortaneen kunnan ja Seinäjoen kaupungin rajalle, Kuortaneenjärven, Varpulan ja Hirvijärven tekojärvien, sekä Kuorasjärven väliin jäävälle alueelle (Kuva 1).

Hankkeen yhteydessä toteutettavan ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä esitetään kolmea eri hankevaihtoehtoa ja neljää sähkönsiirron toteutusvaihtoehtoa (Kuva 2). Tässä Natura-arvioinnissa tarkastellaan lähinnä laajinta hankevaihtoehtoa, jonka mukaan hankealueelle suunnitellaan enintään 42 uuden tuulivoimalan rakentamista, joista enintään 26 sijoittuisi Kuortaneelle ja enintään 16 Seinäjoelle. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 350 metriä, ja roottorin halkaisija 250 metriä. Voimalan yksikköteho on noin 7–10 megawattia (MW), jolloin kokonaisteho 42 voimalalla olisi arviolta noin 295–420 MW.

Natura-arvioinnissa tarkastellaan hankkeen vaikutuksia seuraaviin Natura-alueisiin:

- Peränevanholman Natura-alue (FI0800087, SAC)
- Larvannevan Natura-alue (FI0800027, SAC/SPA)
- Paukanevan Natura-alue (FI0800035, SAC)

Hankealuetta lähimpien Natura-alueiden sijoittuminen hankealueen suhteen esitetään kuvassa 1.

Kuva 1. Lähimpien Natura-alueiden sijoittuminen hankealueeseen nähden.

VAIKUTUSARVIOINNIN TOTEUTUSTAPA

Aineisto ja menetelmät

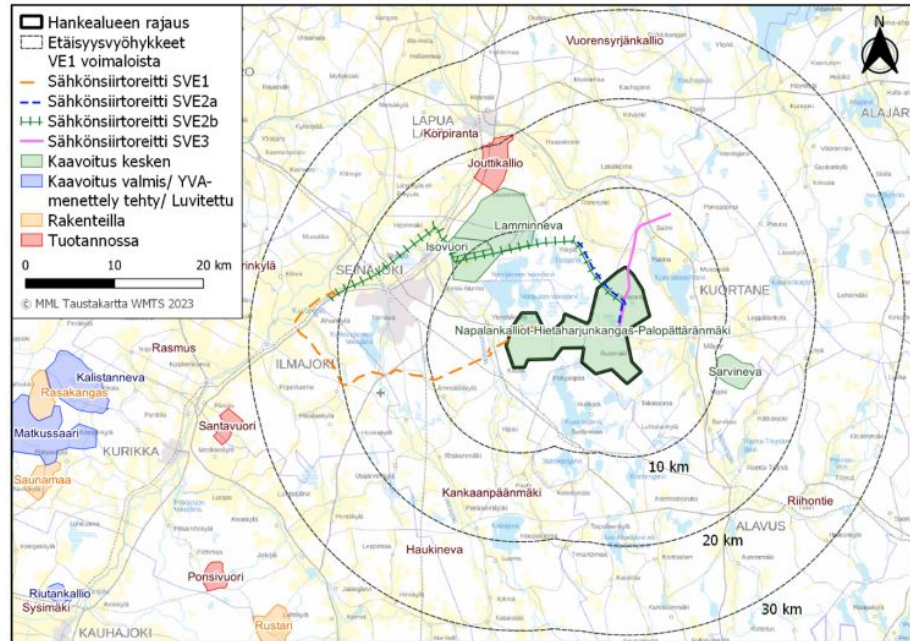
Natura-tietolomakkeen, valtion suojelualueiden biotooppikuvioiden (Metsähallitus 2022) ja lajihavaintojen (Suomen lajitietokeskus 2023, Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankkeen luontoselvitykset) pohjalta.

Työssä on huomioitu Euroopan komission tiedonanto 28.9.2021 (Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi, Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet).

Arvioinnissa on tukeuduttu myös arvioinnin tekijöiden asiantuntemukseen suojeluperusteissa mainittujen lajien ja luontotyyppien alueellisesta levinneisyydestä ja edustavuudesta sekä Natura-luontotyypeille ominaisen lajiston levinneisyydestä, ekologiasta ja käyttäytymisestä.

Muut lähialueen hankkeet ja suunnitelmat

Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen läheisyyteen sijoittuu muita tuulivoimahankkeita (Kuva 2), jotka tulee huomioida tuulivoimapuistohankkeen Natura-vaikutusten arvioinnissa. Muut tuulivoimahankkeet otetaan huomioon vaikutusten arvioinnissa siinä mittakaavassa kuin mahdollisia yhteisvaikutuksia arvioidaan voivan aiheutua.

Kuva 2. Tuulivoimahankkeet Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankealueen ympäristössä.

HANKKEEN VAIKUTUKSET NATURA-ALUEILLE

Alla on tiivistettynä Natura-arviointien keskeisimmät tulokset Natura-alueittain. Vaikutusten tarkemmat perustelut on luettavissa varsinaisista Natura-arvioinnista.

Peränevanholman Natura-alue (FI0800087, SAC)

Alueen yleiskuvaus

Kohde muodostuu kahdesta erillisestä osa-alueesta, Suppelonnevan aapa-keidassuokompleksista sekä Peränevanholman metsäsaarekkeesta lähiympäristöineen. Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankealueen raja sijaitsee lähimmillään noin 140 metrin päässä Natura-alueen eteläpuolella, mutta lähin voimala sijaitsee 1,5 kilometrin päässä Natura-alueen rajasta. Lähin hankkeessa rakennettava tie sijaitsee yli 1,5 kilometrin päässä ja lähin sähkönsiirtoreitti SVE1 myöskin 1,5 kilometrin päässä Natura-alueesta.

Suojeluperusteena olevat luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

Peränevanholman Natura-alueella esiintyy neljä Natura-luontotyyppiä (Taulukko 1). Suurin osa Natura-alueen pinta-alasta on määritetty keidassuot ja aapasuot -luontotyypeiksi (yht. 349 ha) alueen kokonaispinta-alan ollessa 506 ha.

Taulukko 1. Peränevanholman Natura-alueen suojeluperusteissa mainitut luontodirektiivin (92/42/EEC) liitteen I mukaiset luontotyytit, niiden peittävyys, edustavuus sekä yleisarviointi Natura-tietolomakkeen (4/2015) mukaan. Yleisarviointi on kokonaisarviointi alueen merkityksestä kyseisen luontotyypin suojelulle. Priorisoidut luontotyytit merkitty tähdellä (*).

Luontotyyppi	Koodi	Pinta-ala (ha)	Edustavuus	Yleisarviointi
Keidassuot *	7110	164	Merkittävä	Merkittävä
Aapasuot *	7310	185	Merkittävä	Merkittävä
Luonnonmetsät *	9010	13	Hyvä	Tärkeä
Puustoiset suot *	91D0	147	Merkittävä	Merkittävä

Suojeluperusteena olevat luontodirektiivin liitteen II lajit

Peränevanholman Natura-alueen suojeluperusteena mainitaan Luontodirektiivin liitteen II lajeista liito-orava (*Pteromys volans*).

Muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit

Natura -tietolomakkeen taulukossa 3.3. (Muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit) mainitaan neljä lintulajia: mehiläishaukka, pohjansirkku, kuukkeli ja hiirihaukka. Lajit eivät ole alueen suojelun perusteena.

Vaikutukset Peränevanholman Natura-alueen suojeluperusteisiin

Luontodirektiivin liitteen I luontotyytit

Natura-luontotyyppisiin ei kohdistu suoraa pinta-alamenetystä tai reunavaikutuksen lisääntymisestä aiheutuvaa vaikutusta, koska voimaloiden ja huoltotiestön sekä sähkönsiirron rakenteet sijoittuvat riittävän kauaksi Natura-alueesta. Voimalarakentamisesta voisi kohdistua hankealuetta lähimpiin luontotyyppisiin ainoastaan välillisiä, hydrologisia muutoksia muuttuneen pintavesivalunnan tai pohjavesivaikutuksen kautta. Lähimpiin Peränevanholman luontotyyppisiin lukeutuvat puustoiset suot ja aapasuot.

Tuulivoimaloiden rakentaminen ei vaikuta seudun pohjavesioloihin, sillä tuulivoimaloiden kokoamisalueet toimivat edelleen pohjaveden muodostumisalueena. Tuulivoimaloiden perustukset ovat pienialaisia, ja niillä ei ole merkitystä pohjaveden muodostumiselle.

Natura-arvioinnissa esitetään luontotyyppikohtaisesti hankkeesta aiheutuvia mahdollisia haitallisia vaikutuksia Natura-luontotyypeille. Arvion perusteella Natura-alueen suojeltuihin luontotyyppisiin ei

aiheudu hankkeen seurauksena haitallisia vaikutuksia johtuen suhteellisen pitkästä etäisyydestä. Natura-tietolomakkeessa mainittuihin muihin arvokkaisiin kasvilajeihin tai luontotyypeille ominaiseen kasvilajistoon ei kohdistu sellaisia vaikutuksia, jotka eivät olisi tulleet luontotyyppikohtaisessa tarkastelussa huomioiduiksi, joten niihin ei kohdistu haittavaikutuksia.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Liito-orava

Hankkeen maastaselvityksissä tehtiin havaintoja liito-oravan esiintymisestä yhdellä alueella hankealueen itälaidalla Kösyrynmäellä. Myös hankkeen suunnitelluilta sähkönsiirtoreiteiltä rajattiin useampi liito-oravan elinympäristö, joista lähin alue sijaitsee yli 11 kilometrin päässä

Natura-alueesta. Hankealueella sijaitsevan liito-oravahavaintopaikan sijainti Peränevan Natura-osa-alueeseen on noin 4,7 kilometriä. Lajitietokeskuksen (2023) tiedoissa on useita liito-oravahavaintoja Peränevan Natura-osa-alueella noin 800 metrin päässä hankealueesta ja noin 2 kilometrin päässä lähimmistä suunnitelluista voimaloista ja teistä.

Hankkeessa rakennettavat uudet sähkönsiirtoreitit, uudet tiet ja voimalanpaikat lisäävät hankealueen metsäisten elinympäristöjen pirstoutuneisuutta ja voivat hieman hankaloittaa liito-oravan liikumista hankealueella. Toisaalta uudet voimalat, tiet ja sähkölinjat sijoittuvat osittain ihmistoiminnan jo ennestään pirstomaan ympäristöön mm. entisille turvetuotantoalueille, hakkuuaukeille ja pelloille, jolloin hankkeen aiheuttama lisäys metsäympäristön tämänhetkiseen pirstoutumisen asteeseen on jokseenkin vähäinen. Ilmakuvatarkastelun perusteella liito-oravalle soveltuvat kulkuyhteydet säästyvät. Näin ollen hankkeen vaikutukset liito-oravaan arvioidaan vähäisiksi kummassakin hankevaihtoehdossa.

Vaikutukset muihin tärkeisiin eläin- ja kasvilajeihin

Natura-tietolomakkeella ei ole mainittu sellaisia lajeja, joihin kohdistuisi potentiaalisia vaikutuksia ja jotka heijastuisivat alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai lajeihin. Lomakkeella mainituille lintulajeille (mehiläishaukka, pohjansirkku, kuukkeli ja hiirihaukka) voi kohdistua vähäisiä häiriövaikutuksia, mutta vaikutukset eivät heijastu suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai liito-oravaan. Lomakkeella mainitut lajit säilyvät Natura-alueen pesimälajistossa jatkossakin, sillä etäisyys niille soveltuville pesimäalueille on riittävä, eikä esimerkiksi rakentamisen aikainen häiriö tai tuulivoimaloiden toiminnasta aiheutuva melu kantaudu merkittävänä niille saakka.

Yhteisvaikutukset alueen muiden hankkeiden kanssa

Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankealueen lähellä ei sijaitse sellaisia hankkeita, joilla voisi olla yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin (Kuva 2). Tuulivoimahankkeella yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa ei katsota olevan merkittäviä vaikutuksia niihin luontoarvoihin, joiden perusteella Peränevanholma on sisällytetty Natura 2000-verkoston. Suojelun perusteena olevat luontotyypit sijoittuvat niin etäälle muista hankkeista, ettei hankkeista kohdistu edes potentiaalisia vaikutuksia luontotyypeille.

Riittävästä etäisyydestä johtuen muilla hankkeilla ei ole suoria yhteisvaikutuksia Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankealueella tai yhteisvaikutusalueella esiintyviin liito-oraviin. Hankealueiden metsät ovat pääosin talouskäytössä, joten ne ovat jo nykytilanteessa metsäautoteiden ja eri asteisten hakkuiden pirstomia. Kaikki hankkeet yhdessä lisäävät jossain määrin tätä metsien rakenteellista muutosta, mutta liito-oraville tärkeät elinympäristöt tulee ottaa huomioon hankkeiden suunnittelussa eikä niille osoiteta tuulivoimapuistojen rakenteita. Tuulivoimapuistot tai niiden sähkönsiirtoreitit eivät yleisesti katkaise liito-oravan liikkumisreittejä, mutta leveät, useampien voimajohtojen rinnakkaiset johtoaukeat voivat paikallisesti heikentää liikkumisyhteyksiä.

Vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Lieventävät toimenpiteet ovat toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on minimoida tai jopa poistaa kielteiset vaikutukset, joita suunnitelman tai hankkeen toteuttamisesta todennäköisesti aiheutuu, niin, että alueen koskemattomuuteen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia. Lieventämistoimenpiteillä ensisijaisesti pyritään välttämään vaikutuksia ja toissijaisesti vähentämään vaikutuksia.

Jokainen lieventävä toimenpide on kuvattava yksityiskohtaisesti ja täsmennettävä, miten se poistaa tai vähentää todettuja haitallisia vaikutuksia ja miten, milloin ja kuka sen toteuttaa.

Natura-alueen suojelun kannalta ei ole esitetty tarvetta lieventäville toimenpiteille, sillä Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvat vaikutukset jäävät vähäisiksi.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Millään hankevaihtoehdolla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja sitä kautta Natura-alueen eheyteen. Hanke ei vaaranna juuri niitä luontoarvoja, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkoston. Nyt kyseessä olevan tuulivoimahankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa arvioida merkittävästi heikentävän Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta.

Yhteenveto ja johtopäätös

Tässä Natura-arvioinnissa on arvioitu Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen vaikutuksia Peränevanholman Natura -alueeseen (SAC) ja niihin luontoarvoihin, joiden perusteella alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkostoon.

Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimapuiston lähimmät voimat, tiet ja sähkönsiirtoreitit sijoittuvat molemmissa hankevaihtoehdoissa vähintään 1,5 kilometrin etäisyydelle Peränevanholman Natura-alueesta. Hankkeen kokonaisvaikutukset Natura-alueeseen ovat vähäiset. Missään vaihtoehdossa hankkeella ei ole merkittäviä suoria tai välillisiä vaikutuksia alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai lajeihin. Suunniteltu tuulivoimahanke ei vaaranna lyhyellä tai pitkällä aikavälillä Natura-alueen koskemattomuutta. Tämän johdosta myöskään Natura-alueen tai Natura-alueverkoston eheydelle ei arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia.

Larvannevan Natura-alue (FI0800027, SAC/SPA)

Alueen yleiskuvaus

Suojelukohde käsittää Larvannevan ja siihen pohjoisessa liittyvän Mulkkujärven – Vähä-Mulkkujärven alueen sekä erillisenä osa-alueena Kuorasjärven sijaitsevan Etelä-Majasaaren lehdon.

Larvanneva on edustava suokompleksi keidas- ja aapasuovyöhykkeiden vaihettumisalueella. Suolla on edustavaa konsentrista kermikeidasta, mutta myös aapasoiden piirteitä. Suurialaisimmat suotyypit ovat lyhytkortinen neva, rahkaräme ja rahkaneva, laidoilla on isovarpuista rämettä ja sararämettä.

Pierinlammen ympäristössä on vetistä rimpinevaa. Lammella on runsas harmaa- ja naurulokkiyhdyksunta. Suon pesimälajistoon kuuluvat mm. liro, isokuovi, kapustarinta ja sinisuohaukka. Suon laideosia on ojitettu.

Mulkkujärvi on Lapuanjoen sivuhaaran latvajärvi. Alavien rantamaiden ansiosta järven kasvillisuusvyöhykkeet ovat leveät. Ruovikkovyöhyke on levinnyt saarekkeina järven keskelle saakka. Sen päälajina on järvikorte. Vähä-Mulkkujärvi on pääasiassa luhtaista saranevaa kasvava vesijättö, jossa avointa vesipintaa on lähinnä tulva-aikoina.

Järvillä ja myös Larvannevilla on maakunnallista merkitystä muutonaikaisena levähdyspaikkana. Molemmat järvet ovat rakentamattomia.

Etelä-Majasaari on kauttaaltaan alavaa lehtimetsää. Kasvillisuus on tuoretta, osin kosteaa lehtoa sekä lehtomaista kangasta. Valtapuu on harmaaleppä, joukossa hieskoivua, haapaa, pihlajaa, raitaa, muutama kuusi ja mänty sekä kahdessa paikassa kasvava metsälehmus.

Alue on monipuolinen suoluonnon, kosteikkojen ja lehtometsän suojelualue, jolla on huomattava merkitys linnuston muutonaikaisena levähdyspaikkana.

Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankealueen raja sijaitsee lähimmillään noin yhden kilometrin päässä Larvannevan Natura-alueen pohjoispuolella, mutta lähin voimala sijaitsee 2,6 kilometrin päässä Natura-alueen rajasta. Lähin hankkeessa rakennettava tie sijaitsee myöskin 2,6 kilometrin päässä ja lähimmät sähkönsiirtoreitit SVE2a ja SVE3 sijaitsevat yli kilometrin päässä Natura-alueesta.

Suojeluperusteena olevat luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

Larvannevan Natura-alueella esiintyy kuusi Natura-luontotyyppiä (Taulukko 2). Suurin osa Natura-alueen pinta-alasta on määritetty keidassuot ja humuspitoiset järvet ja lammet -luontotyypeiksi (yht. 634 ha) alueen kokonaispinta-alan ollessa 848 ha.

Taulukko 2. Larvannevan Natura-alueen suojeluperusteissa mainitut luontodirektiivin (92/42/EEC) liitteen I mukaiset luontotyypit, niiden peittävyys, edustavuus sekä yleisarviointi Natura-tietolomakkeen (4/2015) mukaan. Yleisarviointi on kokonaisarviointi alueen merkityksestä kyseisen luontotyyppin suojelulle. Priorisoidut luontotyypit merkitty tähdellä (*).

Luontotyyppi	Koodi	Pinta-ala (ha)	Edustavuus	Yleisarviointi
Humuspitoiset järvet ja lammet	3160	159	Erinomainen	Tärkeä
Keidassuot *	7110	475	Hyvä	Tärkeä
Vaihtumissuot ja rantasuot	7140	73	Merkittävä	Merkittävä
Aapasuot *	7310	26	Hyvä	Tärkeä
Lehdot	9050	10	Erinomainen	Tärkeä
Puustoiset suot *	91D0	38	Merkittävä	Merkittävä

Suojeluperusteena olevat luontodirektiivin liitteen II lajit

Alueen suojelun perusteena ei ole luontodirektiivin liitteen II lajeja.

Lintudirektiivin liitteen I lajit ja alueella säännöllisesti levähtävät muuttolintulajit

Larvannevan Natura-alueella esiintyy 31 suojelun perusteena olevaa lintulajia. Osa lajeista on suojeluperusteena niin pesivänä, kuin muuttavana/levähtävänä populaationa. Lajit sekä alueen populaation

tyyppi, koko ja muut arvioidut ominaisuudet on esitetty taulukkomuodossa Natura-arvioinnissa.

Muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit

Natura -tietolomakkeen taulukossa 3.3. (Muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit) mainitaan kolme kasvilajia: hoikkavilla, rimpivihvilä ja metsälehmus. Lajit eivät ole alueen suojelun perusteena.

Vaikutukset Larvannevan Natura-alueen suojeluperusteisiin

Luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

Hankealuetta lähimpiin Larvannevan luontotyyppeihin lukeutuvat puustoiset suot sekä vaihettumissuot ja rantasuot. Natura-luontotyyppeihin ei kohdistu suoraa pinta-alamenetystä tai reunavaikutuksen lisääntymisestä aiheutuvaa vaikutusta etäisyyden vuoksi. Voimalarakentamisesta ei aiheudu myöskään välillisiä, hydrologisia muutoksia muuttuneen pintavesivalunnan kautta, sillä voimalarakenteet sijaitsevat yli kahden kilometrin etäisyydellä suojeltavista luontotyypeistä ja alueen pintavedet ovat muutoinkin humuspitoisia laajojen ojitettujen turvemaiden vuoksi.

Tuulivoimaloiden rakentaminen ei vaikuta seudun pohjavesioloihin, sillä tuulivoimaloiden kokoamisalueet toimivat edelleen pohjaveden muodostumisalueena. Tuulivoimaloiden perustukset ovat pienialaisia, ja niillä ei ole merkitystä pohjaveden muodostumiselle.

Natura-arvioinnissa esitetään luontotyyppikohtaisesti hankkeesta aiheutuvia mahdollisia haitallisia vaikutuksia Natura-luontotyypeille. Arvion perusteella Natura-alueen suojeltuihin luontotyyppeihin ei aiheudu hankkeen seurauksena haitallisia vaikutuksia johtuen suhteellisen pitkästä etäisyydestä. Natura-tietolomakkeessa mainittuihin muihin arvokkaisiin kasvilajeihin tai luontotyypeille ominaiseen kasvilajistoon ei kohdistu sellaisia vaikutuksia, jotka eivät olisi tulleet luontotyyppikohtaisessa tarkastelussa huomioiduiksi, joten niihin ei kohdistu haittavaikutuksia.

Vaikutukset lintudirektiivin liitteen I lajeihin ja alueella säännöllisesti levähtäviin muuttolintulajeihin

Lähin voimalan rakennuspaikka sijaitsee 2,6 kilometrin päässä Natura-alueen pohjoisrajasta ja lähimmät sähkönsiirtoreitit SVE2a ja SVE3 sijaitsevat yli kilometrin päässä Natura-alueesta. Hankealueen ja Natura-alueen väliin jää Kurkiloukon peltoalueita, sekä ojitettuja, talouskäytössä olevia metsäalueita. Hankealuetta lähimmäksi sijoittuva Natura-alueen osa on Mulkkujärvi, jossa pesii suuri osa suojelun perusteena olevasta vesilintu- ja loppilajistosta. Lintujen tarkemmista

pesimäpaikoista, levähdysalueista tai Natura-alueen linnustollisesti merkittävimmistä osa-alueista ei ole saatavilla tarkempaa tietoa.

Etäisyys Natura-alueelle on niin pitkä, ettei tuulivoimapuiston rakentamisesta aiheutuva melu ja muu häiriö kantaudu merkitsevästi Natura-alueelle saakka. Tuulivoimapuistosta aiheutuu vähäisiä estevaikutuksia Natura-alueella levähtävälle linnustolle. Viime vuosina suoritetuissa, useita muuttokausia kestäneissä rakennettujen tuulivoimapuistojen linnustovaikutusten seurannoissa (FCG Finnish Consulting Group Oy 2014–2019, Suorsa 2019) on todettu, että valtaosa muuttavista linnuista kiertää tuulivoimapuistoja ja väistää yksittäisiä tuulivoimaloita. Näin ollen tuulivoimapuistoilla on havaittu olevan vain vähäisiä vaikutuksia lintujen muuttoreitteihin, ja vaikutukset ilmenevät etupäässä paikallisina muutoksina muuttoreittien sisällä lintujen pyrkiessä kiertämään tuulivoimapuistoja. Selvästi pienempi osa linnuista lentää havaintojen perusteella tuulivoimapuistojen läpi. Nykyaikaiset voimalat sijoittuvat kuitenkin niin etäälle toisistaan, että linnuilla on hyvin tilaa lentää myös tuulivoimaloiden välisellä alueella. Varsinaisia törmäyksiä on koko seuranta-aikana sekä voimaloihin törmänneitä kuolleita lintuja on suomalaisissa seurantatutkimuksissa löytynyt hyvin vähän. Esimerkiksi Perämeren rannikolla runsaslukuisina useiden tuulivoimapuistojen kautta muuttavien joutsenten ja hanhien törmäyksiä ei ole todettu yhtään. Larvannevan levähtävän muuttolinnuston kannalta suunniteltu tuulivoimapuisto sijoittuu vain osittain muuttolintujen pohjois-etelä ja koillinen-lounas-suuntaisille muuttoreiteille. Muuttolintujen on mahdollista saapua Larvannevan alueelle sekä syys- että kevätmuuton aikaan kiertämällä tuulivoimapuisto sen itäpuolitse. Kiertämisestä ei aiheudu linnustolle merkittävää energianhukkaa huomioiden niiden koko muuttoreittien pituus. Tuulivoimapuiston kevät- ja syysmuuttoselvityksissä hankealueen kautta muuttavien yksilöiden määrä todettiin melko vähäiseksi (pl. kurki). Kurjen osalta etäisyys Larvannevan Natura-alueella oleville levähdysalueille niin pitkä, että levähdysalueilta nousevat kurjet ehtivät jo nostaa lentokorkeuttaan riittävästi lentääkseen tuulivoimaloiden ylitse. Natura-alueella pesivän ja muuttolinnuston kannalta tuulivoimapuisto sijoittuu Natura-alueen pohjoispuolelle, eikä alueelle keväällä saapuvien lintujen ole tarvetta lentää tuulivoimapuiston lävitse. Useimpien suojelun perusteena olevien lajien kevät- ja syysmuuttomäärät hankkeen muuttoselvityksissä (pl. kurki) olivat hyvin pieniä ja siten vaikutus Natura-alueella esiintyvään populaatioon on vähäinen.

FCG Finnish Consulting Group Oy:n toteuttamissa linnustovaikutusten seurannoissa on tarkkailtu yhteensä useiden kymmenien tuhansien lintuyksilöiden käyttäytymistä tuulivoimaloiden läheisyydessä vuosina 2014–2019. Linnustovaikutusten seurantojen aikana vuosina 2014–2018 on löydetty ja ilmoitettu yhteensä 48 tuulivoimalaan törmännyttä lintua, jotka edustavat 19 lajia. Todetut törmäykset ovat

ennakkoarvioista poiketen kohdistuneet pääasiassa paikallisiin, alueella pesiviin lintuihin. Natura-alueella pesivien ja levähtävien muuttolintulajien törmäykset Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimaloihin arvioidaan harvinaisiksi satunnaistapauksiksi. Kahta suojelusyistä salattua lajia lukuun ottamatta Natura-alueella pesivien lintujen ei niiden ekologia ja käyttäytyminen huomioiden arvioida pesimäaikaan juurikaan liikkuvan yli 2,5 kilometrin etäisyydelle sijoittuvan tuulivoimapuiston alueella.

Kahden suojelullisesti arvokkaan lajin osalta vaikutukset arvioidaan korkeintaan kohtalaisiksi huomioiden arviontiin liittyvät epävarmuustekijät. Lajien ruokailulentoreittejä Natura-alueella ei ole seurattu, eikä voida poissulkea sitä, etteikö lentoja suuntautuisi myös hankealueen suuntaan, esimerkiksi kohti Hirvijärven tekoallasta. Natura-alueen ympäristössä on kuitenkin runsaasti myös vaihtoehtoisia ravinnonhankinta-alueita, eikä tuulivoimapuiston aiheuttama törmäys- ja estevaikutus todennäköisesti nouse suureksi. Tarkempien seurantatietojen perusteella vaikutukset saatettaisiin todeta vähäisiksi.

Vaikutukset muihin tärkeisiin eläin- ja kasvilajeihin

Natura-tietolomakkeella ei ole mainittu sellaisia lajeja, joihin kohdistuisi potentiaalisia vaikutuksia ja jotka heijastuisivat alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppihin tai lajeihin. Lomakkeella mainitut kasvilajit (hoikkavilla, rimpivihvilä ja metsälehmus) esiintyvät suojelun perusteena olevilla suo- ja metsäluontotyypeillä. Koska hydrologisia tai muitakaan vaikutuksia ei arvioida ulottuvan kasvilajien elinympäristöille saakka, ei niiden esiintymisessä arvioida tapahtuvan muutoksia eikä suojelun perusteena olevien luontotyyppien kasviyhteisöjen rakenne ja kasvilajiston edustavuus heikkene.

Yhteisvaikutukset alueen muiden hankkeiden kanssa

Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankealueen lähellä ei sijaitse sellaisia hankkeita, joilla voisi olla yhteisvaikutuksia Larvannevan Natura-alueen suojeluperusteena oleviin

luontotyyppihin (Kuva 2). Suojelun perusteena olevat luontotyypit sijoittuvat niin etäälle muista hankkeista, ettei hankkeista kohdistu edes potentiaalisia vaikutuksia luontotyypeille.

Muut hankkeet sijaitsevat myös Natura-alueen pesimä- ja muuttolinnuston kannalta niin kaukana, ettei niillä arvioida olevan vähäistä suurempia yhteisvaikutuksia Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen kanssa.

Tuulivoimahankkeella yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa ei katsota olevan merkittäviä vaikutuksia niihin luontoarvoihin, joiden perusteella Larvanneva on sisällytetty Natura 2000-verkoston.

Vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Lieventävät toimenpiteet ovat toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on minimoida tai jopa poistaa kielteiset vaikutukset, joita suunnitelman tai hankkeen toteuttamisesta todennäköisesti aiheutuu, niin, että alueen koskemattomuuteen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia. Lieventämistoimenpiteillä ensisijaisesti pyritään välttämään vaikutuksia ja toissijaisesti vähentämään vaikutuksia.

Jokainen lieventävä toimenpide on kuvattava yksityiskohtaisesti ja täsmennettävä, miten se poistaa tai vähentää todettuja haitallisia vaikutuksia ja miten, milloin ja kuka sen toteuttaa.

Natura-alueen suojelun kannalta ei ole esitetty tarvetta lieventäville toimenpiteille, sillä Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvat vaikutukset jäävät vähäisiksi.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Millään hankevaihtoehdolla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja sitä kautta Natura-alueen eheyteen. Hanke ei vaaranna juuri niitä luontoarvoja, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkoston. Nyt kyseessä olevan tuulivoimahankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa arvioida merkittävästi heikentävän Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta.

Yhteenveto ja johtopäätös

Tässä Natura-arvioinnissa on arvioitu Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen vaikutuksia Larvannevan Natura -alueeseen (SAC/SPA) ja niihin luontoarvoihin, joiden perusteella alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkoston.

Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimapuiston lähimmät voimat, tiet ja sähkönsiirtoreitit sijoittuvat kaikissa hankevaihtoehdoissa vähintään 2,6 kilometrin etäisyydelle Larvannevan Natura-alueesta. Missään vaihtoehdossa hankkeella ei ole merkittäviä suoria tai välillisiä vaikutuksia alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin tai lajeihin. Suunniteltu tuulivoimahanke ei vaaranna lyhyellä tai pitkällä aikavälillä Natura-alueen koskemattomuutta. Tämän johdosta myöskään Natura-alueen tai Natura-alueverkoston eheydelle ei arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia.

Paukannevan Natura-alue (FI0800035, SAC)

Alueen yleiskuvaus

Paukaneva on tyypillinen keidassuo, jonka kasvillisuus on karua: Keidasrämettä, rahka- ja lyhytkortista nevaa sekä isovarpuista rämettä. Pesivä linnusto on rikas ja muuttoaikana suo on tärkeä levähdyspaikka mm. joutsenille ja hanhille. Alueen sijainnin vuoksi erityistä merkitystä myös luonnonharrastus- ja opetuskohteena.

Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankkeen sähkönsiirtoreittivaihtoehto SVE2B sijoittuu Paukanevan Natura-alueelle noin kahden kilometrin matkalta nykyisen EPV Alueverkon 110 kV:n voimajohdon kanssa samaan levennettävään johtokäytävään. Nykyinen voimajohtoalue on noin 46 metriä leveä, ja tällä hetkellä suunnitelmassa olevan 400 kV:n sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2B kanssa voimajohtoalueesta tulisi yhteensä noin 85 metriä leveä. Tällöin johtoalue levenee noin 39 metriä.

Suojeluperusteena olevat luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

Paukanevan Natura-alueella esiintyy kaksi Natura-luontotyyppiä (Taulukko 3). Koko Natura-alueen pinta-ala on määritetty keidassuot-luontotyyppiä ja toissijaisena luontotyyppinä mainitaan puustoiset suot. Koko Natura-alueen pinta-ala on 583 hehtaaria.

Taulukko 3. Paukanevan Natura-alueen suojeluperusteissa mainitut luontodirektiivin (92/42/EEC) liitteen I mukaiset luontotyypit, niiden peittävyys, edustavuus sekä yleisarviointi Natura-tietolomakkeen (4/2015) mukaan. Yleisarviointi on kokonaisarviointi alueen merkityksestä kyseisen luontotyyppin suojelulle. Priorisoidut luontotyypit merkitty tähdellä (*).

Luontotyyppi	Koodi	Pinta-ala (ha)	Edustavuus	Yleisarviointi
Keidassuot *	7110	583	Hyvä	Merkittävä
Puustoiset suot *	91D0	170	Merkittävä	Merkittävä

Suojeluperusteena olevat luontodirektiivin liitteen II lajit

Alueen suojelun perusteena ei ole luontodirektiivin liitteen II lajeja.

Muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit

Natura -tietolomakkeen taulukossa 3.3. (Muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit) mainitaan yksi lintu- ja kolme perhoslajia: keltävästäräkki, luumittari, kihokkisulkanen ja suoventokas. Lajit eivät ole alueen suojelun perusteena.

Vaikutukset Paukanevan Natura-alueen suojeluperusteisiin

Luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankkeen YVA-ohjelmasta

antamassa lausunnossa huomautetaan, että Paukanevan Natura 2000 -alueen halki kulkeva voimajohto kunnostettiin muutama vuosi sitten, joka aiheutti merkittäviä jälkiä alueen luontoon. Sovelaita pakkastalvia ei välttämättä tule hankkeen toteutuessa ja voimajohtoon mahdollisena rakentamisaikana. Tämä tulee huomioida suunnittelussa ja mm. Natura-arvioinnissa.

Keidassuot *

Keidassuot ovat ombrotrofisia, niukkaravinteisia soita, jotka saavat ravinteensa pääasiassa sadevedestä ja joiden vedenpinta on yleensä korkeammalla kuin ympäröivä veden pinnan taso (Airaksinen & Karttunen 2001). Keidassuon laitteet saavat ravinteita ja vettä myös ympäröiviltä kivennäismaa-alueilta. Monivuotisessa kasvillisuudessa suota luonnehtivat värikkäät rahkasammalmättäät, joiden ansiosta suo kasvaa korkeutta. Luontotyyppin edustavuus Paukanevalla on hyvä.

Hankkeella on suoria vaikutuksia luontotyyppiin SVE2B-johtoalueen puuston poiston ja voimajohtopylväiden rakentamisen kautta. SVE2B-johtoalue sijoittuu luontotyyppille noin 2 kilometrin matkalta. Uutta puutonta/matalapuustoista voimajohtoaluetta muodostuu keidassuotluontotyyppille näin 7,9 hehtaaria. Lisäksi Natura-alueelle perustetaan 5–7 voimajohtopylvästä 400kV:n voimajohtoon keskimääräisen pylväsvälin ollessa 300–450 metriä. Nykyisen 110 kV:n voimajohtoon johtoalue sijoittuu keidassoille noin 9,3 hehtaaria (1,6 % luontotyyppin pinta-alasta Natura-alueella).

Voimajohtopylväiden rakentaminen muuttaa pylväspaikkojen hydrologisia olosuhteita pienialaisesti, mikä yleensä muuttaa kasviyhteisöjen rakennetta. Pylväspaikkojen läheisyydessä kasvillisuus muuttuu yleensä kosteuden suhteen vaatimattomamman lajiston eduksi, mutta pylväspaikan ympäristöään voimakkaampi vettyminen on myös mahdollista. Avosoilla ja harvapuustoisilla soilla voimajohtopylväiden väliin jäävän johtoalueen kasvillisuus ei kuitenkaan juuri muutu. Pysyvä muutos luontotyyppillä keskittyy perustuksen ja harusten kohdalle, josta kaivetaan turvekerros pois. Luontotyyppi häviää tältä kohtaa. Yhden perustuksen pinta-ala on alle 200 neliometriä. Lisäksi pylväsrakenteiden väliin maahan kaivetaan maadoituselektrodit noin 0,7–1 metrin syvyyteen. Suorat vaikutukset kohdistuisivat tällöin hyvin pienelle alalle. Perustukset eivät salpaa vesien liikkeitä, eivätkä ne muuta soiden vesitasapainoa.

Voimajohtoon rakentamisen seurauksena keidassoiden soiden edustavuus heikkenee hieman 7,9 hehtaarilla (1 % keidassoiden kokonaispinta-alasta Paukanevalla). Enimmäkseen avosoiat sisältävä luontotyyppi ei kuitenkaan ole erityisen herkkä voimajohtorakentamisen aiheuttamille muutoksille. Hankkeen vaikutukset priorisoituun aapasuotluontotyyppiin arvioidaan varovaisuusperiaatteen mukaan kuitenkin

kohtalaisiksi, kun otetaan huomioon ELY-keskuksen esiin tuoma huoli siitä, päästäänkö rakennustöitä tekemään sopivana pakkastalvena.

Puustoiset suot *

Puustoiset suot ovat havu- tai lehtipuumetsiä kosteilla tai märillä turvemaidella, joilla vedenpinta on pysyvästi korkealla ja jopa korkeammalla kuin ympäristön vedenpinnantasoo (Airaksinen & Karttunen 2001). Vesi on aina hyvin niukkaravinteista. Keskeinen tekijä soiden rakenteellista luonnontilaisuutta arvioitaessa on puusto, sillä puustoisten soiden hakkuilla voi olla suuri merkitys suon lajistoon säilymisen kannalta, puusto vaikuttaa myös alueen vesitalouteen. Luontotyyppien edustavuus Paukanevalla on merkittävä.

SVE2B-johtoalue sijoittuu luontotyyppille noin 900 metrin matkalta, jolloin puustoisten soiden edustavuus heikkenee Paukanevalla 3,5 hehtaarilla luokkaan "ei-merkittävä" puuston poiston seurauksena. Tämä on 2 % luontotyyppien kokonaispinta-alasta (170 ha) Natura-alueella. Nykyisen 110 kV:n voimajohtoon johtoalue käsittää puolestaan noin 2,4 % (4,1 ha) luontotyyppien pinta-alasta Natura-alueella.

Puustoisilla soilla puuston poisto lisää etenkin varpujen ja heinien kasvua. Uudelta johtoalueelta suon puusto poistetaan, mutta suon aluskasvillisuus säilyy. Tämän seurauksena luontotyyppien ominaispiirteet muuttuvat ja edustavuus heikkenee. Valoisuuden lisääntyminen ilmenee pitkällä aikavälillä kasvillisuuden muutoksena. Paukanevan johtoalueelle sijoittuvat puustoiset suot ovat enimmäkseen rämeitä, ja rämeillä varvut edelleen tulevat vallitsemaan kasvillisuudessa. Kuitenkin kasviyhteisön keskinäiset runsaussuhteet tulevat muuttumaan.

Myös puustoisilla soilla voimajohtopylväiden rakentaminen muuttaa pylväspaikkojen hydrologisia olosuhteita. Luontotyyppille sijoittuu arviolta 1–3 voimajohtopylvästä.

Pienilmastoa muuttava reunavaikutus ulottuu puustoisilla soilla arviolta korkeintaan parin kymmenen metrin päähän. Reunavaikutteisen alueen pinta-ala ei lisäännä Paukanevalla hankkeen myötä verrattuna nykytilanteeseen, jossa aluetta halkoo jo yksi voimajohto, mutta reunavaikutteinen alue suolla siirtyy kohti kaakkoa.

Voimajohtoon rakentamisen seurauksena priorisoidun puustoiset suot - luontotyyppien edustavuus heikkenee luokasta "merkittävä" luokkaan "ei-merkittävä" 3,5 hehtaarilla (2 % puustoisten soiden kokonaispinta-alasta Paukanevalla). Edustavuuden lasku on huomattava, mutta hankkeen myötä heikentyvän luontotyyppien prosenttiosuus koko Paukanevan Natura-alueen puustoisista soista on pieni. Varovaisuusperiaatteen mukaan on otettava huomioon myös tilanne, jossa rakennustyöt on pakko tehdä leutona talvena, jolloin työkoneet väistämättä vahingoittavat suon kasvillisuutta ja tekevät painuneita ajouria

turvemaan. Näin ollen hankkeen vaikutus luontotyyppiin arvioidaan kohtalaiseksi.

Kokonaisuutena Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulipuistohankkeen sähkönsiirtoreittivaihtoehdon SVE2B rakentamisen vaikutukset Paukanevan Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin arvioidaan kohtalaiseksi.

Vaikutukset muihin tärkeisiin eläin- ja kasvilajeihin

Natura-alueen Natura-tietolomakkeella ei ole mainittu sellaisia lajeja, joihin kohdistuisi potentiaalisia vaikutuksia ja jotka heijastuisivat alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai lajeihin. Lomakkeella mainittuun lintulajiin (keltävästäräkki) voi kohdistua rakentamisaikaisia häiriövaikutuksia, mutta vaikutukset eivät heijastu suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin. Keltävästäräkki pesii märillä avosoilla, harvapusilla rämeillä, kosteilla rantaniityillä, laitumilla ja pelloilla, jolloin Paukanevan alueen soveltuvuus lajin pesimäalueeksi ei merkittävästi heikkene voimajohdon rakentamisen myötä. Natura-lomakkeella mainittuihin perhoslajeihin (luumittari, kihokkisulkanen ja suoventokas) voi kohdistua merkitykseltään hyvin vähäinen elinympäristön menetys pylväspaikoilla, mutta sopivaa elinympäristöä Natura-alueella on edelleen runsaasti, eivätkä nämä vaikutukset heijastu kyseisten perhoslajien kautta suojeltaviin luontotyypeihin.

Yhteisvaikutukset alueen muiden hankkeiden kanssa

Fortum Power and Heat Oy:n Lamminnevan tuulipuistohankkeen YVA-ohjelma on julkaistu 24.1.2023 (FCG Oy). Lamminnevan suunniteltu tuulivoimapuisto sijaitsee noin 10 kilometrin etäisyydellä Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulipuistosta luoteeseen. Hankkeen 110 + 110 kV:n sähkönsiirtoreittivaihtoehdo VEA sijoittuu Paukanevan Natura-alueelle nykyisen EPV Alueverkon 110 kV:n voimajohdon kanssa samaan johtokäytävään, jolloin YVAohjelman mukaan johtoalue levenisi noin 30 metriä. Jos Lamminnevan tuulivoimahankkeen sähkönsiirtovaihtoehdo VEA ja Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankkeen SVE2B molemmat toteutuisivat, muodostuisi uutta johtoaluetta yhteensä noin 69 metriä. Tällöin voimajohtoalueiden alle jäisi keidassuot-luontotyyppiä yhteensä noin 13,9 ha (2,4 % luontotyypin pinta-alasta Natura-alueella) ja puustoiset suot -luontotyyppiä 6,2 ha (3,6 % luontotyypin pinta-alasta Natura-alueella). 110 kV:n voimajohdon keskimääräinen pylväsväli on 200–250 metriä, jolloin Paukanevan keidassuot-luontotyyppille perustettaisiin Lamminnevan sähkönsiirtoreittivaihtoehdossa VEA arviolta 9–11 voimajohtopylvästä ja puustoiset suot -luontotyyppille 3–5 pylvästä.

Jos Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulipuistohankkeen sähkönsiirtoreittivaihtoehdo SVE2B ja Lamminnevan hankkeen sähkönsiirtoreittivaihtoehdo VEA molemmat

toteutuisivat, on mahdollista, että vaikutukset erityisesti puustoiset suot - luontotyyppille nousisivat merkittäviksi. Kummassakin tuulivoimahankkeessa on kuitenkin muita, Paukanevan Natura-alueen kiertäviä, sähkönsiirtoreittivaihtoehtoja, jolloin vaikuttaa melko epätodennäköiseltä, että yllä kuvatun mukainen tilanne todellisuudessa syntyisi.

Vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Lieventävät toimenpiteet ovat toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on minimoida tai jopa poistaa kielteiset vaikutukset, joita suunnitelman tai hankkeen toteuttamisesta todennäköisesti aiheutuu, niin, että alueen koskemattomuuteen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia. Lieventämistoimenpiteillä ensisijaisesti pyritään välttämään vaikutuksia ja toissijaisesti vähentämään vaikutuksia.

Jokainen lieventävä toimenpide on kuvattava yksityiskohtaisesti ja täsmennettävä, miten se poistaa tai vähentää todettuja haitallisia vaikutuksia ja miten, milloin ja kuka sen toteuttaa.

Tämän arvioinnin mukaan Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen hankkeen vaikutukset Natura-alueen luontotyyppeihin jäävät kohtalaisiksi, jolloin lieventämistoimenpiteitä ei olisi välttämätöntä esittää. Kuitenkin tässä tapauksessa on ilmeistä, että perustamalla uudet voimajohtopylväät soveliaana pakkastalvena hankkeen vaikutukset Paukanevan Natura-alueen luontotyypeille olisivat kohtalaisen sijaan vähäiset.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Millään hankevaihtoehdolla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja sitä kautta Natura-alueen eheyteen. Hanke ei vaaranna juuri niitä luontoarvoja, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkoston. Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa arvioida merkittävästi heikentävän Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta.

Yhteenveto ja johtopäätös

Tässä Natura-arvioinnissa on arvioitu Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen vaikutuksia Paukanevan Natura -alueeseen (SAC) ja niihin luontoarvoihin, joiden perusteella alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkoston. Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimapuiston sähkönsiirtoreittivaihtoehto SVE2B sijoittuu Paukanevan Natura-alueelle noin 2 kilometrin matkalta nykyisen johtokäytävän rinnalle. Rakentuessaan

sähkönsiirtoreittivaihtoehto aiheuttaisi kohtalaisia vaikutuksia sekä puustoiset suot- että keidassuot -luontotyypeille varovaisuusperiaate huomioiden. Missään vaihtoehdossa hankkeella ei kuitenkaan ole merkittävän kynnyksen ylittäviä suorja tai välillisiä vaikutuksia alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppihin tai lajeihin. Suunniteltu tuulivoimahanke ei vaarana lyhyellä tai pitkällä aikavälillä Natura-alueen koskemattomuutta. Tämän johdosta myöskään Natura-alueen tai Natura-alueverkoston eheydelle ei arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia.

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

Natura-arvioinnin kattavuus

Natura-arvioinnissa tarkasteltavat Natura-alueet on valittu tarkoituksenmukaisesti ottaen huomioon niiden varsinaisina suojeluperusteina olevat lajit ja luontotyypit sekä hankkeen mahdolliset vaikutukset niihin. Myös Natura-alueilla esiintyvät ja tietolomakkeissa mainitut muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit tuodaan esille arvioinnissa. Kuitenkin esimerkiksi Peränevanholman Natura-alueella esiintyvää maakotkaa ei ole käsitelty Natura-arvioinnissa lainkaan, vaikka kyseessä on Natura-alueen eheyden ja koskemattomuuden kannalta avainlaji, jolla on merkittävä ekologinen vaikutus alueen eliöyhteisölle.

Natura-arvioinnin toteutus ja menetelmät

Natura-arvioinnin pohjana käytetty aineisto on ELY-keskuksen käsityksen mukaan riittävän kattavaa. Vaikutuksia on arvioitu asiantuntija-arviona aineistoihin pohjautuen.

Natura-arvioinnissa kuvaillaan melko laajasti tuulivoimahankkeen ja niiden sähkönsiirtoreittien mahdollisia suorja tai välillisiä vaikutuksia Natura-alueiden suojeluperusteena oleville luontotyypeille ja lajeille. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hankkeen vaikutusmekanismit on Natura-alueiden tässä käsiteltäviä luonnonarvoja koskien tunnistettu ja arvioitu oikeasuuntaisesti. Edellä mainitut menetelmät ja toteutus ovat asianmukaisia, joskin suurten petolintujen osalta jää merkittävää epävarmuutta riittävän arvion tekemiseen. Esimerkiksi maakotkavaikutusten mallinuksissa on merkittävänä törmäysvaikutuksen riskirajana käytetty väärää lukuarvoa. Vaikutusten arvioinnissa olisi tullut yleisesti ottaen noudattaa varovaisuusperiaatetta.

Johtopäätökset

Luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

ELY-keskus yhtyy Natura-arviossa esitettyyn johtopäätökseen, jonka mukaan hankkeesta ei todennäköisesti aiheudu merkittäviä heikentäviä vaikutuksia tarkasteltavina olleiden Peränevanholman ja Larvannevan

Natura-alueiden suojeluperusteena oleville luontodirektiivin liitteen I luontotyypeille. Olennaisena tekijänä vähäisille vaikutuksille on etäisyys voimaloiden ja Natura-alueen välillä. Natura-alueiden yksityiskohtaisissa luontotyyppitarkasteluissa on hankkeen merkittävät vaikutukset perustellusti poissuljettu.

Kuitenkin tuulivoimahankkeen voimalinjavaihtoehto SVE2B tulisi toteutuessaan aiheuttamaan suoria vaikutuksia Paukannevan Natura-alueen suojeluperusteille, eli keidassuo ja puustoiset suot - luontotyypeille. Kaikkiaan keidassuo -luontotyyppiä jäisi voimalinjan alle 7,9 ha ja puustoista suota 3,5 ha. Arvioinnin yhteisvaikutuksissa todetaan, että mikäli nyt kyseessä olevan tuulivoimahankkeen sähkönsiirtoreittivaihtoehto SVE2B ja Lamminnevan hankkeen sähkönsiirtoreittivaihtoehto VEA molemmat toteutuisivat, on mahdollista, että vaikutukset erityisesti puustoiset suot -luontotyypille nousisivat merkittäviksi. Kummassakin tuulivoimahankkeessa on kuitenkin muita, Paukannevan Natura-alueen kiertäviä sähkönsiirtoreittivaihtoehtoja, jolloin vaikuttaa melko epätodennäköiseltä, että yllä kuvatun mukainen tilanne todellisuudessa syntyisi.

ELY-keskus yhtyy arvioon ja toteaa, että mikäli hankkeen sähkönsiirtovaihtoehto SVE2B toteutuu, ei merkittäviä yhteisvaikutuksia voida poissulkea. Tällöin tulee hakea luonnonsuojelulain 39 § 2 momentissa tarkoitettua lupaa. Luvan ehtojen täytyminen on kuitenkin epävarmaa, mikäli hankkeelle on olemassa vaihtoehtoinen ratkaisu.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Liito-orava

ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnin tulokseen, jonka mukaan hankkeesta aiheutuu vain vähäisiä vaikutuksia Peränevanholman Natura-alueella esiintyvälle liito-oravalle. Kulkuyhteydet Natura-alueelle pääosin säilyvät, joskin sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2B toteutuessa olemassa olevan voimalinjan rinnalla, saattaa johtokäytävä levetä siten, ettei liito-orava pysty ylittämään aluetta liitämällä. Tämä saattaa aiheuttaa lajin populaatioiden eristymistä ja reviirien autioitumista. Tällä saattaa olla jonkin tasoisia vaikutuksia myös Peränevanholman liito-oravareviiriin.

Lintudirektiivin liitteen I lajit ja alueella säännöllisesti levähtävät muuttolintulajit

ELY-keskus yhtyy Natura-arviossa esitettyyn arvioon, että tuulivoimapuistosta aiheutuu vähäisiä estevaikutuksia Natura-alueella levähtävälle linnustolle. Muutolla oleva linnusto jatkaa muuttoa Larvannevalta todennäköisesti Hirvijärven-Varpulan tekojärvien kautta

tai kohti Kuortaneenjärkeä, jolloin hankealue ohitetaan sen itäpuolelta. Natura-alueella pesivän ja muuttolinnuston kannalta tuulivoimahankkeella ei arvioida ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia suojeluperusteena oleviin lintulajeihin lukuun ottamatta kahta suojeluperusteena olevaa suurta petolintua.

Maakotka

Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -oppaan (ns. Luopas-opas, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021) mukaan Natura-arvioinnissa merkitystä on ensisijaisesti niillä luonnonarvoilla, joiden perusteella alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Natura-arviointiin liittyy kuitenkin myös luontodirektiivissä mainittu Natura-alueen koskemattomuuden käsite. Alueen koskemattomuuden turvaaminen voi edellyttää, että Natura-arvioinnissa tarkastellaan myös muita kuin suojelun perusteena mainittuja luontotyyppisiä tai lajeja. Suorien Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvien vaikutusten lisäksi suunnitellulla toiminnalla voi olla myös välillisiä, monimutkaisempien vaikutusketjujen kautta suojeluperusteisiin ulottuvia vaikutuksia. Alueen suojelun perusteena olevat lajit ja luontotyypit ovat vuorovaikutuksessa kaikkien muiden lajien ja luontotyyppien sekä fyysisen ympäristön kanssa. Mahdollisten välillisten vaikutusten arvioimiseksi on tärkeää ottaa huomioon kaikki ne tekijät, jotka ovat välttämättömiä Natura-alueen toiminnoille ja rakenteelle, sekä alueella esiintyville luontotyypeille ja lajeille. Täten voi olla tarpeen kohdentaa Natura-arviointi myös muihin kyseisen alueen tietolomakkeissa mainittuihin luontotyyppisiin ja lajeihin, mikäli niihin kohdistuvat vaikutukset voivat olla merkittäviä ja ulottuvat edelleen Natura-alueen suojeluperusteisiin. Muut kuin suojeluperusteena olevat lajit voi olla syytä ottaa huomioon esimerkiksi silloin, kun nämä lajit ovat suojeluperusteena olevien luontotyyppien tyyppisiä lajeja tai ne ovat osa suojeluperusteena olevalle lajille tärkeää ravintoketjua.

ELY-keskus on hankkeen yhteydessä tuonut esille, että maakotka on Natura-alueiden eheyden ja koskemattomuuden kannalta avainlajeja, jolla on merkittävä ekologinen vaikutus alueen eliöyhteisölle. Maakotka on samalla Natura-alueiden luontotyypeille ominainen laji.

Nyt kyseessä oleva hankealue sijoittuu Peränevan maakotkareviirille. Reviirin ydinalueet sijoittuvat elinympäristömallinnuksen perusteella Peräneva-Mikonneva-Rimminnevan sekä Kaulalamminneva-Tausnevan suoalueiden ympäristöön. Peränevanholman Natura-alue kuuluu tähän maakotkareviirin keskeiseen alueeseen. Natura-alueella esiintyy suojeluperustelajin liito-orava, jonka esiintyminen alueella saattaa riippua esimerkiksi alueen näätäkannasta tai muista petolinnuista, kuten viirupöllöstä. Maakotka saattaa käyttää näitä keskikokoisia petoja ravintonaan ja tätä kautta vaikuttaa välillisesti myös liito-oravan esiintymiseen alueella (Maakotkan ravinto monipuolistumassa? Koskimies, P. & Sulkava, S. Linnut vuosikirja 2020).

Vaikka maakotka ei ole Peränevanholman Natura-alueella suojeluperustelajina, tulee hankkeen vaikutukset edellä olevan perusteella arvioida asianmukaisesti Peränevan maakotkareviirille.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä on laadittu erillinen suuriin petolintuihin kohdistuva vaikutusten arviointi. Maakotkan osalta on tarkasteltu ensisijaisesti tuulivoimaloiden aiheuttaman lisäkuolleisuuden vaikutuksia aikuisten kotkien elossasäilyvyyteen. Populaatiovaikutuksia mallinnettiin populaatiomallilla, jossa muuttujina käytettiin parasta saatavilla olevaa tietoa Suomen maakotkakannasta sekä joiltain osin myös ulkomaisista tutkimuksista johdettavissa olevaa tietoa. Natura-arvioinnin mukaan populaatioanalyysin periaatteet on selostettu tarkemmin raportissa ”Hyvät käytännöt tuulivoimahankkeista maakotkalle aiheutuvien vaikutusten selvittämisessä ja arvioinnissa. Esimerkkiraportti: Nimettömänkankaan tuulivoimapuiston vaikutukset maakotkareviireihin” (Metsähallitus 2022. Sarja A 241).

ELY-keskus huomauttaa, että törmäysvaikutusten tarkastelussa on käytetty väärää riskirajaa. Nyt kyseessä olevassa vaikutusten arvioinnissa on käytetty kotkaporin yhteisenä merkittävänä törmäysvaikutuksen rajana 0,08 / vuosi. Tämä on selkeästi suurempi riskiraja kuin mikä on määritetty edellä mainitussa oppaassa reviirikohtaisiksi lisäkuolleisuudeksi, eli 0,06 kotkaporin yhteinen riski / vuosi. Uusimman tiedon perusteella laskennallinen kriittinen lisäkuolleisuus on määritetty 0,05 yksilöä yhtä paria kohden (Suomeen suunniteltavan tuulivoimatuotannon mahdolliset yhteisvaikutukset maakotkaan ja lajin huomiointi maakuntakaavoituksessa, Ympäristöministeriö, julkaisematon luonnos 30.1.2024). Suurten petolintujen vaikutusten arvioinnissa käytetty riskiraja on siis aliarvioinut tuulivoimaloiden riskejä maakotkan törmäyksille. Täten vaikutusten arvioinnin johtopäätöksiä ei voida pitää asianmukaisina.

Larvannevan Natura-alueen suojeluperusteena mainitaan levähtävä maakotka. Natura-arvioinnin mukaan hankkeen vaikutukset Larvannevan esiintyvälle maakotkalle arvioidaan korkeintaan kohtalaisiksi huomioiden arviontiin liittyvät epävarmuustekijät. Lajien ruokailulentoreittejä Natura-alueella ei ole seurattu, eikä voida poissulkea sitä, etteikö lentoja suuntautuisi myös hankealueen suuntaan. Natura-arvioinnissa todetaan, että tarkempien seurantatietojen perusteella vaikutukset saatettaisiin todeta vähäisiksi.

ELY-keskus toteaa, että edellä oleva tarkastelu ei ole varovaisuusperiaatteen mukainen. Mikäli tarkempia seurantatietoja ei ole saatavilla, ei voida spekuloida mahdollisten seurantojen tuloksia. ELY-keskus toteaa, että Peränevan maakotkareviirin linnut saattavat esiintyä levähtävinä yksilöinä Larvannevan Natura-alueella. Täten Peränevan ydinreviirin ja Larvannevan väliselle alueelle sijoittuvat tuulivoimalat aiheuttavat todennäköisesti riskin maakotkan törmäyksille.

ELY-keskus huomauttaa, että Peränevan reviin maakotkaporin tällä hetkellä käyttämä pesäpaikka ei välttämättä ole tiedossa. Tähän viittaa maakotkan pesätarkastajan ja rengastajan havaitsema nuori lintuysilö reviin aikuisen linnun seurassa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä esitettyjen sähkönsiirtovaihtoehtojen vaihtoehdot SVE2A ja SVE3 sekä jossain määrin vaihtoehto SVE2B kasvattavat maakotkan törmäysriskiä sijoituksessaan mallinnusten perusteella maakotkan käyttämälle ydinreviirille ja merkittävään saalistusmaastoon. Rengastettujen maakotkien löytöaineistojen mukaan voimajohdot ovat olleet yksi yleisimpiä kuolinsyitä maakotkille (Metsähallitus 2022. Sarja A 241). Törmäysriskiä voimajohtoihin ei juuri ole tarkasteltu arvioinnissa.

Luopas-oppaan mukaan Natura-arvioinnissa on joissakin tapauksissa syytä arvioida vaikutuksia kyseisen Natura-alueen lisäksi myös koko Natura 2000 -verkoston yhtenäisyyden kannalta. Verkostotasolla voi aiheutua muutoksia, jos esimerkiksi lajien tai luontotyyppien esiintymien kytkeytyvyys eri Natura-alueiden välillä heikentyy ekologisten yhteyksien heikkenemisen myötä.

Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella varovaisuusperiaate edellyttää Natura-arvioinnin kohdalla merkittävien vaikutusten poissulkemista tavalla, joka ei jätä tieteellistä epäilyä (mm. KHO 2020:3). Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tehdyssä törmäysmallinnuksessa on käytetty laskennallista kriittistä lisäkuolleisuutta, joka olisi toteutuessaan merkittävän haitallinen alueen maakotkareviirille. ELY-keskus toteaa, että hankkeesta aiheutuu todennäköisesti merkittävä heikentävä vaikutus niin Larvanevan Natura-alueen suojeluperusteena olevalle levähtävälle maakotkalle, kuin Peränevanholman Natura-alueen luontotyypeille luonteenomaiselle ja ravintoketjun kannalta merkittävälle lajille.

Sääksi

Natura-arvioinnin mukaan hankkeen vaikutukset Larvanevalla pesivälle ja levähtävälle sääkselle arvioidaan korkeintaan kohtalaisiksi huomioiden arviontiin liittyvät epävarmuustekijät. Lajien ruokailulentoreittejä Natura-alueella ei kuitenkaan ole seurattu, eikä voida poissulkea sitä, etteikö lentoja suuntautuisi myös hankealueen suuntaan, esimerkiksi kohti Hirvijärven tekoallasta. ELY-keskus yhtyy arvioon, että Larvanevan suojeluperusteena olevat sääkset saattavat käyttää myös Hirvijärven tekojärveä saalistusalueenaan.

ELY-keskus huomauttaa, että hankealueen ympäristössä sijaitsee sääksen aktiivisia revierejä, joista ainakin noin kolmen kilometrin etäisyydellä lähimmistä voimalapaikoista hankealueen lounaispuolelle sijoittuvalla Hukkasnevalla ja 2,3 kilometrin etäisyydellä hankealueen kaakkoispuolella Saarijärvellä on havaittu pesintä vuonna 2023. Lisäksi esimerkiksi Hirvijärven-Varpulan tekojärvien alueelta on vuosittaisia

havaintoja sääksestä, jotka viittaavat lajin pesintään alueella. Nämä Larvanevan Natura-alueen ulkopuolella pesivät sääkset saattavat kuitenkin esiintyä Larvanevan Natura-alueella levähtävänä populaationa erityisesti kevät- ja syysmuuton aikaan. Tällöin saalistuslennot saattavat kulkea myös hankealueen kautta.

Varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittäviä heikentäviä vaikutuksia ei ole pystytty poissulkemaan Larvanevan Natura-alueella pesivälle ja levähtävälle sääkselle.

Muut lajit ja luontotyypeille ominainen lajisto

ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnissa esitettyyn johtopäätökseen, että hankkeesta ei ole merkittäviä vaikutuksia tietolomakkeissa mainituille kasvi- tai hyönteislajistolle. Lintulajeista myöskään Paukanevan Natura-alueella esiintyvälle keltavästäräkille ja Peränevanholman Natura-alueella esiintyvälle pohjansirkulle ei aiheudu merkittäviä heikentäviä vaikutuksia, jotka heijastuisivat Natura-alueen suojeluperusteisiin. Peränevanholman Natura-alueen tietolomakkeessa mainituille kuukkelille, mehiläishaukalle ja hiirihaukalle saattaa kuitenkin aiheutua merkittävää haittaa esimerkiksi metsäympäristön pirstoutumisen ja törmäysriskin kautta.

Yhteisvaikutukset

Natura-arvioinnin yhteisvaikutusten arvioimiseksi tulee selvittää muut hankkeet ja suunnitelmat, jotka voivat aiheuttaa kasautuvia tai yhteisvaikutuksia tarkasteltavan hankkeen tai suunnitelman kanssa. Tällöin on otettava huomioon jo olemassa oleva luvitettu toiminta, hyväksytty mutta toteuttamaton toiminta sekä vasta suunnitteilla oleva toiminta.

Natura-arvioinnissa tarkastellaan yhteisvaikutuksina lähinnä vain vireillä olevia ja jo rakennettuja muita tuulivoimahankkeita. Yhteisvaikutusten arvioinnissa olisi tullut tarkemmin arvioida esimerkiksi maakuntakaavan merkintöjä, turvetuotantoa ja muita luontoa ja ympäristöä voimakkaasti muuttavia hankkeita sekä tiestöä ja voimalinjoja.

Peränevan kotkareviirille sijoittuu Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen lisäksi osittain Lamminnevan tuulivoimahanke sekä osittain Isovuoren tuulivoimahanke. Törmäysmallin kautta tarkasteltuna Lamminmäen tuulivoimapuiston hankevaihtoehto VE1 aiheuttaa suuria yhteisvaikutuksia maakotkalle sekä Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen vaihtoehdossa VE1, että vaihtoehdossa VE2. Kotkien lentoaika Lamminnevan tuulivoimaloiden välittömässä läheisyydessä (tuulivoimalavyöhykkeillä) on noin 3 tuntia, joka tarkoittaa yksistään Lamminnevan tuulivoimapuiston osalta törmäysten lukumäärässä 0,02

yksilöä / vuosi. Isovuoren tuulivoimapuiston kanssa yhteisvaikutukset kasvavat vain hyviin vähän, alle 0,002 yksilöä / vuodessa.

ELY-keskus tuo uudelleen esiin törmäysvaikutusten tarkastelussa käytetyn väärän riskirajan. Uusimman tiedon perusteella reviirikohtainen laskennallinen kriittinen lisäkuolleisuus on määritetty 0,05 / vuosi. Täten Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahanke voisi kasvattaa törmäysriskiä ainoastaan 0,03 / vuosi. **Yhteisvaikutukset kaikilla hankevaihtoehdoilla voidaan todeta merkittävän haitallisiksi alueella pesivään maakotkaan.**

Haittojen lieventäminen

Natura-arvioinnissa todetaan Peränevanholman ja Larvannevan Natura-alueiden osalta, että lieventäviä toimenpiteitä ei ole esitetty, sillä Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan jäävän vähäisiksi. Paukanevan Natura-alueen kohdalla hankkeen vaikutukset Natura-alueen luontotyyppihin arvioidaan jäävän kohtalaisiksi, jolloin lieventämistoimenpiteitä ei olisi välttämätöntä esittää. Arvion mukaan on kuitenkin ilmeistä, että perustamalla uudet voimajohtopylväät soveliaana pakkastalvena hankkeen vaikutukset Paukanevan Natura-alueen luontotyypeille olisivat kohtalaisen sijaan vähäiset. ELY-keskus huomauttaa, että yleisesti ottaen voimalinjoja rakennettaessa ei ole mahdollista jäädä odottamaan soveliaasta pakkastalvea. Myös ilmastonmuutoksen kautta talvet tulevat todennäköisesti yhä lauhtumaan. Täten esitettyä lieventämistoimenpidettä ei voida pitää asianmukaisena. Ottaen huomioon Natura-arvioinnissa esitetty mahdollisuus, että sähkönsiirtoreittivaihtoehto SVE2B ja Lamminnevan hankkeen sähkönsiirtoreittivaihtoehto VEA molemmat toteutuvat, on mahdollista, että vaikutukset erityisesti puustoiset suot -luontotyyppille nousisivat merkittäviksi. Täten ELY-keskus toteaa, että vaikutusten lieventämisen kannalta olennaista on valita muu kuin Paukanevan Natura-alueen kautta kulkeva sähkönsiirtoreittivaihtoehto.

ELY-keskus huomauttaa, että hankkeen vaikutukset maakotkalle kasvavat todennäköisesti merkittäviksi. Yhteisvaikutusten arvioinnissa laskennassa on huomioitu Lamminnevan ja Isovuoren tuulivoimapuistojen laajimmat hankevaihtoehdot. Mikäli hankkeissa supistetaan voimalamääriä myöhemmissä suunnitteluvaiheissa, vähentää se todennäköisesti myös Peränevan kotkareviirille muodostuvia yhteisvaikutuksia, mikäli vähennettävät voimat sijaitsevat reviirillä. Lamminnevan ja Isovuoren tuulivoimahankkeet ovat ajallisesti lähes samassa suunnitteluvaiheessa Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimahankkeen kanssa, joten vaikutusten lieventämisestä voitaisiin neuvotella yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Petolintuselvityksessä esitetyn tutka-/kameralaitteiston käytöstä ei ELY-keskuksen käsityksen mukaan ole kokemuksia metsäisillä

hankealueilla. Puusto, maaston muodot ja voimat itsessään aiheuttavat katvealueita, joten menetelmän toimivuudesta ei ole varmuutta. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti menetelmää ei voi hyväksyä vaikutuksia lieventäväksi toimenpiteeksi. Petolintuselvityksessä esitettiin myös haaskaruokintaa, riistapeltoja ja tekopesiä kompensoimaan tuulivoiman aiheuttamaa haittaa maakotkareviirille. Niiden toimivuudesta elinvoimaisen reviirin ylläpitäjinä tuulivoimarakentamisen pienentäessä saalistusalueita ja aiheuttaessa törmäysuhkaa ei kuitenkaan ole tutkimustuloksia tai muuta käyttökelpoisesta tietoa, joten näitä täytyy ainakin toistaiseksi pitää toissijaisina lieventämiskeinoina.

Merkittävien törmäysvaikutusten osalta ainoa varma lievennyskeino on tuulivoimaloiden poistaminen tai niiden siirtäminen kauemmas reviirin keskeisiltä osilta. Petolintuselvityksessä etsittiin toteuttamiskelpoista hankevaihtoehtoa poistamalla Peränevan reviirin maakotkille törmäysmallinnuksen mukaan haitallisimpia tuulivoimaloita yksi kerrallaan aloittaen haitallisimmasta ja edeten järjestyksessä kohti vähiten haitallista, kunnes mallinnuksen laskennallinen vuosittaisten törmäysten määrä jäi alle merkittävän vaikutuksen raja-arvon. ELY-keskus huomauttaa, että myös tässä vaiheessa on käytetty väärää merkittävän vaikutuksen raja-arvoa, joten tarkastelu ei ole asianmukainen. Ottaen huomioon yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa, olisi vaikutusten raja-arvona tullut käyttää 0,03 yksilöä yhtä paria kohden vuodessa.

Sähkönsiirron mahdollisia vaikutuksia voidaan vähentää asettamalla voimajohtopylväille erityisiä istumaorsia eli korkeampia ja eristettyjä rakenteita, jossa istuessaan kotka ei yllä koskettamaan johtimia saadakseen sähköiskun. Toisaalta kotkan istuminen pylväsrakenteissa voidaan pyrkiä estämään kokonaan asettamalla vaakaorsille piikkejä, jotka estävät linnun laskeutumisen.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Komission ohjeiden mukaan negatiivinen vaikutus alueen eheyteen on lopullinen kriteeri, jonka perusteella todetaan, ovatko vaikutukset merkittäviä. Eheyden tarkastelussa on kyse siitä, voiko alue hankkeesta tai suunnitelmasta huolimatta pitkälläkin tähtäyksellä säilyä sellaisena, että sen suojelutavoitteisiin kuuluvat luontotyypit eivät "mainittavasti supistu ja suojeltavien lajien populaatiot pystyvät kehittymään suotuisasti tai vähintään säilymään nykyisellä tasollaan". Koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan täytyy siis säilyä elinkelpoisena, kuten myös niiden suojeluperusteena olevien luontotyyppien ja lajien kantojen täytyy säilyä elinvoimaisena.

Eheyteen vaikuttavia tekijöitä ovat mm. elinpiirit, ruokailu- ja pesimäalueet, ravinne- ja hydrologiset suhteet, ekologiset prosessit sekä lajien populaatiot.

ELY-keskus toteaa, että **ottaen huomioon yhteisvaikutukset ja esitetyt lieventämistoimenpiteet, hankkeen sähkönsiirtovaihtoehto SVE2B kohdalla merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Paukanevan Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ei ole pystytty poissulkemaan.**

Natura-alueiden eheyden ja koskemattomuuden kannalta keskeisen avainlajin, jolla on merkittävä ekologinen vaikutus alueelle, populaatiokoon pieneneminen esimerkiksi törmäysten kautta saattaa myös vaikuttaa Natura-alueen eheyteen. Tämä koskee Peränevanholman ja Larvannevan Natura-alueilla esiintyvää maakotkaa. Huippupedon poistuminen saattaisi aiheuttaa arvaamattomia muutoksia Natura-alueiden ekologisissa prosesseissa ja ravintoverkoissa. **Koska hankkeen yhteydessä tehtyjen törmäys- ja populaatiomallinnusten perusteella voidaan päätellä, että merkittävä haitallinen vaikutus todennäköisesti ylittyy, vaarantuu alueen maakotkareviirin elinvoimaisuus ja tätä kautta kyseisten Natura-alueiden eheys.**

Edellä olevan perusteella ELY-keskus toteaa, että hankkeen vaikutukset nyt tarkasteltavina olleille Natura-alueille, joiden suojeluperusteena tai luontotyypeille ominaisena, ekologisesti merkittävänä lajina mainitaan maakotka ja sääksi, jäävät epävarmoiksi. Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella varovaisuusperiaate edellyttää Natura-arvioinnin kohdalla merkittävien vaikutusten poissulkemista tavalla, joka ei jätä epäilyksiä (mm. KHO 2020:3). **Nyt kyseessä olevan hankkeen kohdalla vaikutukset tulee arvioida varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävänä heikentäviksi.**

Yhteenveto

Hankkeen tietystä sähkönsiirtovaihtoehdosta aiheutuvia merkittäviä yhteisvaikutuksia Paukanevan Natura-luontotyypeille ei voida poissulkea.

Ottaen huomioon maakotkamallinuksessa käytetyt virheelliset raja-arvot sekä luonnonsuojelulain 7 §:n mukainen varovaisuusperiaate, arvioi ELY-keskus, että hanke voi merkittävästi heikentää Larvannevan suojeluperusteena olevaa levähtävää, sekä Pernänevanholman Natura-alueella esiintyvää ja ravintoketjun kannalta merkittävää maakotkakantaa.

Mikäli hankkeen maakotkalle aiheuttamien vaikutusten epävarmuutta halutaan hälventää, tulisi selvitys päivittää asianmukaisilla raja-arvoilla käyttäen parasta saatavilla olevaa tietoa ja menetelmiä sekä huomioida edellä esitetyt puutteet aiemmassa tarkastelussa. Maakotkan osalta se tarkoittaa ”Suomeen suunniteltavan tuulivoimatuotannon mahdolliset yhteisvaikutukset maakotkaan ja lajin huomiointi maakuntakaavoituksessa” -oppaassa esitettyä maakotkan reviiirin parikohtaisen kriittisen lisäkuolleisuusarvon 0,05 yksilöä / vuosi käyttöä

ja Peränevan maakotkareviirin ydinalueen ja Larvanevan Natura-alueen välisen yhteyden huomioimista. Tulisi myös tarkastella sääksen mahdollisia saalistusreittejä Larvanevan Natura-alueelta kohti Hirvijärven-Varpulan tekojärviä ja alueen ympäristössä sijaitsevien muiden sääksen reviirien ja pesäpuiden sijoittumista hankealueen ja mahdollisten saalistusalueiden suhteen.

ELY-keskus muistuttaa, että luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos Natura-arviointi- ja lausunnot osoittavat hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän Natura 2000-alueen luonnonarvoja.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Toni Etholén ja ratkaissut luonnonsuojeluyksikön päällikkö Leena Rinkineva-Kantola. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Tämä asiakirja EPOELY/3327/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument EPOELY/3327/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Etholén Toni 06.02.2024 14:14

Ratkaisija Rinkineva-Kantola Leena 06.02.2024 14:23